

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2024 m. balandžio 25 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teisės aktų derinimas – Reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 – Augalų apsaugos produktų pateikimo rinkai autorizacija – Autorizacijos nagrinėjimas – 4 straipsnis – 29 straipsnis – Sąlygos – Kenksmingo poveikio nebuvimas – Kriterijai – Endokrininės sistemos ardamosios savybės – Reglamentas (EB) 2018/605 – Atsargumo principas – Dabartinės mokslo ir technikos žinios“

Sujungtose bylose C-309/22 ir C-310/22

dėl *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Apeliacinis administracinis ekonominių bylų teismas, Nyderlandai) 2022 m. gegužės 3 d. sprendimais, kuriuos Teisingumo Teismas gavo 2022 m. gegužės 11 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

Pesticide Action Network Europe (PAN Europe)

prieš

College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden,

dalyvaujant

Adama Registrations BV (Adama) (C-309/22),

BASF Nederland BV (C-310/22),

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė K. Jürimäe, teisėjai N. Piçarra ir M. Gavalec (pranešėjas),

generalinė advokatė L. Medina,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

* Proceso kalba: nyderlandų.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Pesticide Action Network Europe (PAN Europe)*, atstovaujamos ekspertų H. Muilerman ir G. Simon ir *advocaat* M. R. J. Baneke,
- *Adama Registrations BV (Adama)*, atstovaujamos *advocaten* E. Broeren ir A. Freriks,
- *BASF Nederland BV*, atstovaujamos *advocaten* E. Broeren ir A. Freriks,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. K. Bulterman ir J. M. Hoogveld,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos S. Šindelková, M. Smolek ir J. Vlácil,
- Graikijos vyriausybės, atstovaujamos K. Konsta, E.-E. Krompa, E. Leftheriotou ir M. Tassopoulou,
- Europos Komisijos, atstovaujamos A. C. Becker ir M. ter Haar,

susipažinęs su 2023 m. rugsėjo 28 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinančio Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB (OL L 309, 2009, p. 1), iš dalies pakeisto 2018 m. balandžio 19 d. Komisijos reglamentu (ES) 2018/605, kuriuo nustatomi moksliniai endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijai ir iš dalies keičiamas Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 II priedas (OL L 101, 2018, p. 33; klaidų ištaisymas OL L 111, 2018, p. 10, toliau – Reglamentas Nr. 1107/2009), 4 straipsnio 1 ir 3 dalies ir 29 straipsnio 1 dalies a ir e punktų, siejamų su šio reglamento 3.6.5 punktu, taip pat dėl Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio ir Reglamento 2018/605 2 straipsnio aiškinimo.
- 2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant *Pesticide Action Network Europe (PAN Europe)* ginčą su *College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden* (Augalų apsaugos ir biocidinių produktų autorizavimo tarnyba, Nyderlandai, toliau – CTGB) dėl to, kad ši tarnyba atmetė *PAN Europe* prieštaravimą dėl jos sprendimo leisti pateikti Nyderlandų rinkai augalų apsaugos produktą *Pitcher*, kurio sudėtyje yra veikliosios medžiagos fludioksonilo, ir *PAN Europe* prieštaravimą dėl jos sprendimo leisti pateikti Nyderlandų rinkai augalų apsaugos produktą *Dagonis*, kurio sudėtyje yra veikliosios medžiagos difenokonazolo.

Teisinis pagrindas

Reglamentas Nr. 1107/2009

3 Reglamento Nr. 1107/2009 8, 24 ir 29 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(8) Šiuo reglamentu siekiama užtikrinti aukštą žmonių ir gyvūnų sveikatos bei aplinkos apsaugos lygį, ir tuo pačiu metu apsaugoti Bendrijos žemės ūkio konkurencingumą. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti pažeidžiamų gyventojų grupių, įskaitant nėščias moteris, kūdikius ir vaikus, apsaugai. Reikėtų taikyti atsargumo principą, ir šis reglamentas turėtų užtikrinti, kad pramonė įrodytų, jog pagamintos ar į rinką pateiktos medžiagos arba produktai neturi jokio kenksmingo poveikio žmonių ar gyvūnų sveikatai arba jokio nepriimtino poveikio aplinkai.

<...>

(24) Autorizaciją reglamentuojančiomis nuostatomis turi būti užtikrintas aukštas apsaugos lygis. Visų pirma, autorizuojant augalų apsaugos produktus, tikslas apsaugoti žmonių ir gyvūnų sveikatą bei aplinką turėtų būti svarbesnis už tikslą gerinti augalų auginimą. Todėl prieš teikiant augalų apsaugos produktus į rinką reikėtų įrodyti, kad jie yra aiškiai naudingi augalų auginimui ir neturi jokio kenksmingo poveikio žmonių ar gyvūnų, įskaitant pažeidžiamas grupes, sveikatai ar jokio nepriimtino poveikio aplinkai.

<...>

(29) Abipusio pripažinimo principas yra viena iš priemonių, kuriomis užtikrinamas laisvas prekių judėjimas Bendrijoje. Siekiant išvengti dvigubo darbo, mažinti pramonei ir valstybėms narėms tenkančią administracinę naštą ir numatyti labiau suderintą augalų apsaugos produktų prieinamumą, vienos valstybės narės atliktą autorizaciją turėtų pripažinti kitos valstybės narės, jei žemės ūkio, augalų apsaugos ir aplinkos (taip pat klimato) sąlygos yra panašios. Todėl, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas tokiam abipusiam pripažinimui, Europos Sąjunga [Bendrija] turėtų būti suskirstyta į panašias tokias sąlygas turinčias zonas. Tačiau atsižvelgus į vienos ar daugiau valstybių narių teritorijai būdingas aplinkos ar žemės ūkio sąlygas gali prireikti, kad gavusios paraišką valstybės narės pripažintų kitos valstybės narės atliktą autorizaciją, ją iš dalies pakeistų arba susilaikytų nuo augalų apsaugos produkto autorizacijos savo teritorijoje, jeigu tai yra pateisinama dėl specifinių aplinkos arba žemės ūkio sąlygų arba jeigu neįmanoma užtikrinti šiame reglamente nustatyto aukšto žmonių ir gyvūnų sveikatos bei aplinkos apsaugos lygio. Taip pat turėtų būti įmanoma nustatyti atitinkamas sąlygas nacionaliniame veiksmų plane, priimtame pagal 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/128/EB, nustatančią Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo (OL L 309, 2009, p. 71), išdėstytų uždavinių atžvilgiu.“

4 Šio reglamento 1 straipsnio „Dalykas ir tikslas“ 3 ir 4 dalyse nustatyta:

„3. Šio reglamento tikslas – užtikrinti aukštą žmonių ir gyvūnų sveikatos bei aplinkos apsaugos lygį ir pagerinti vidaus rinkos veikimą suderinant augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką taisykles bei kartu padidinti žemės ūkio produktyvumą.

4. Šio reglamento nuostatos grindžiamos atsargumo principu siekiant užtikrinti, kad į rinką pateiktos veikliosios medžiagos arba produktai nepakenktų žmonių ar gyvūnų sveikatai arba aplinkai. Visų pirma valstybėms narėms nedraudžiama taikyti atsargumo principo, jei moksliniu požiūriu abejojama, ar augalų apsaugos produktai, kuriuos leidžiama [reikia leisti] naudoti jų teritorijoje, nekelia pavojaus žmonių ar gyvūnų sveikatai arba aplinkai.“

5 Šio reglamento II skyriuje „Veikliosios medžiagos, apsauginės medžiagos, sinergikliai ir koformuliantai“ esančio 4 straipsnio „Veikliųjų medžiagų patvirtinimo kriterijai“ 1 ir 3 dalyse numatyta:

„1. Veiklioji medžiaga tvirtinama pagal II priedą, jei vertinant pagal dabartines mokslo ir technikos žinias galima tikėtis, kad, atsižvelgiant į to priedo 2 ir 3 punktuose nustatytus patvirtinimo kriterijus, tą veikliąją medžiagą turintys augalų apsaugos produktai atitiks 2 ir 3 dalyse numatytas sąlygas.

Atliekant veikliosios medžiagos įvertinimą pirmiausia nustatoma, ar tenkinami II priedo 3.6.2–3.6.4 ir 3.7 punktuose nustatyti patvirtinimo kriterijai. Jei šie kriterijai patenkinami, atliekant tolesnį įvertinimą nustatoma, ar tenkinami kiti II priedo 2 ir 3 punktuose nustatyti patvirtinimo kriterijai.

<...>

3. Augalų apsaugos produktas, panaudojus laikantis geros augalų apsaugos praktikos ir atsižvelgiant į realias naudojimo sąlygas, turi atitikti šiuos reikalavimus:

a) jis turi būti pakankamai veiksmingas;

b) neturi turėti tiesioginio ar uždelsto kenksmingo poveikio žmonių, įskaitant pažeidžiamas grupes, ar gyvūnų sveikatai tiesiogiai arba per geriamąjį vandenį (atsižvelgiant į apdorojant geriamąjį vandenį gautus produktus), maistą, pašarą ar orą, ar padarinių darbo vietoje arba kitais netiesioginiais būdais, atsižvelgiant į žinomą bendrą ir sąveikaujantį poveikį, kai turima [Europos maisto saugos tarnybos (EFSA)] pripažintų mokslinių tokio poveikio įvertinimo metodų; arba poveikio požeminiams vandenims;

c) neturi turėti nepriimtino poveikio augalams ar augaliniams produktams;

d) jis neturi sukelti nereikalingų kančių ir skausmo stuburiniams gyvūnams, kurių skaičius turi būti kontroliuojamas;

e) neturi turėti nepriimtino poveikio aplinkai, ypač atsižvelgiant į šiuos aspektus, kai turima [EFSA] pripažintų mokslinių metodų tokiam poveikiui įvertinti:

<...>“

6 Reglamento Nr. 1107/2009 III skyriaus „Augalų apsaugos produktai“ 1 skirsnio, skirto autorizacijai, 1 poskirsnyje „Reikalavimai ir turinys“ yra įtvirtinti šio reglamento 28–32 straipsniai.

7 Minėto reglamento 29 straipsnyje „Pateikimo į rinką autorizacijai taikomi reikalavimai“ nustatyta:

„1. Nedarant poveikio 50 straipsnio taikymui, augalų apsaugos produktas autorizuojamas tik jei pagal 6 dalyje nurodytus vienodus principus jis atitinka šiuos reikalavimus:

a) jo veikliosios medžiagos, apsauginės medžiagos ir sinergikliai yra patvirtinti;

<...>

e) atsižvelgiant į dabartines mokslo ir technikos žinias, jis atitinka 4 straipsnio 3 dalyje numatytus reikalavimus;

<...>

6. Vienodi augalų apsaugos produktų vertinimo ir autorizacijos principai turi apimti [1991 m. birželio 15 d. Direktyvos 91/414/EEB dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką (OL L 230, 1991, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 11 t., p. 332)] VI priede išdėstytus reikalavimus ir nustatomi reglamentuose, kurie priimami pagal 79 straipsnio 2 dalyje nurodytą patariamąją procedūrą, iš esmės jų nekeičiant. Šių reglamentų vėlesni pakeitimai priimami pagal 78 straipsnio 1 dalies c punktą.

Vertinant augalų apsaugos produktus, pagal šiuos principus atsižvelgiama į veikliųjų medžiagų, apsauginių medžiagų, sinergiklių ir koformuliantų sąveiką.“

8 Reglamento Nr. 1107/2009 III skyriaus 1 skirsnio, skirto autorizacijai, 2 poskirsnyje „Procedūra“ yra 33–39 straipsniai.

9 Šio reglamento 36 straipsnyje „Autorizacijos nagrinėjimas“ nurodyta:

„1. Paraišką nagrinėjanti valstybė narė atlieka nepriklausomą, nešališką ir skaidrų vertinimą, atsižvelgdama į dabartines mokslo ir technikos žinias, naudodamasi paraiškos pateikimo metu turimais rekomendaciniais dokumentais. Visoms toje pačioje zonoje esančioms valstybėms narėms ji suteikia galimybę pateikti pastabas, kurios apsvarstomos atliekant įvertinimą.

Siekdama kiek įmanoma nustatyti, ar augalų apsaugos produktas tenkina 29 straipsnyje nustatytus reikalavimus toje pačioje zonoje, jei jis naudojamas pagal 55 straipsnį ir realiomis naudojimo sąlygomis, ji taiko 29 straipsnio 6 dalyje nurodytus vienodus augalų apsaugos produktų vertinimo ir autorizavimo principus.

Paraišką nagrinėjanti valstybė narė suteikia toje pačioje zonoje, kurioje pateikta paraiška, esančioms kitoms valstybėms narėms galimybę susipažinti su savo įvertinimu. Įvertinimo ataskaitos forma nustatoma pagal 79 straipsnio 2 dalyje nurodytą patariamąją procedūrą.

2. Susijusios valstybės narės atitinkamai sutinka arba atsisako atlikti autorizaciją remdamosi paraišką nagrinėjusios valstybės narės vertinimo išvadomis, kaip numatyta 31 ir 32 straipsniuose.

3. Nukrypstant nuo 2 dalies ir laikantis Bendrijos teisės, 31 straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytiems reikalavimams ir kitoms rizikos mažinimo priemonėms, susijusioms su specifinėmis naudojimo sąlygomis, gali būti nustatyta atitinkamų papildomų sąlygų.

Kai valstybėms narėms rūpimi klausimai, susiję su žmonių ar gyvūnų sveikata arba aplinka, negali būti kontroliuojami nustatant pirmoje dalyje nurodytas nacionalines rizikos mažinimo priemones, valstybė narė, atsižvelgusi į specifines jos aplinkos ar žemės ūkio sąlygas, gali atsisakyti autorizuoti augalų apsaugos produktą savo teritorijoje, jei ji turi pagrįstų priežasčių manyti, jog nagrinėjamas produktas vis dar kelia nepriimtina riziką žmonių ar gyvūnų sveikatai arba aplinkai.

Ta valstybė narė nedelsiant informuoja pareiškėją ir [Europos] Komisiją apie savo sprendimą ir pateikia tam reikalingus mokslinius ar techninius įrodymus.

Valstybės narės turi numatyti galimybę sprendimą dėl atsisakymo autorizuoti tokį produktą apskusti nacionaliniuose teismuose ar kitose apeliacinėse institucijose.“

- 10 Reglamento Nr. 1107/2009 III skyriaus 1 skirsnio, skirto autorizacijai, 4 poskirsnyje „Pakeitimas, atnaujinimas ir panaikinimas“ yra 43–46 straipsniai.
- 11 Šio reglamento IX skyriuje „Ypatingos situacijos“ įtvirtinti 69–71 straipsniai.
- 12 Minėto reglamento 69 straipsnis „Neatidėliotinos priemonės“ suformuluotas taip:
„Jei akivaizdu, kad dėl patvirtintos veikliosios medžiagos, apsauginės medžiagos, sinergiklio ar koformulianto arba pagal šį reglamentą autorizuoto augalų apsaugos produkto gali atsirasti didelė rizika žmonių ar gyvūnų sveikatai arba aplinkai ir atitinkamos (-ų) valstybės (-ių) narės (-ių) taikomų priemonių nepakanka, kad tokia rizika būtų tinkamai įveikta, Komisijos iniciatyva arba valstybės narės prašymu 79 straipsnio 3 dalyje nurodyta tvarka nedelsiant imamasi priemonių tokios medžiagos ar produkto naudojimui ir (arba) prekybai apriboti arba uždrausti. Prieš imdamasi tokių priemonių Komisija išnagrinėja įrodymus ir gali paprašyti [EFSA] pateikti nuomonę. Komisija gali nustatyti terminą [EFSA] tokiai nuomonei pateikti.“
- 13 Reglamento Nr. 1107/2009 I priede nustatytos trys augalų apsaugos produktų autorizacijos zonos [A zona – šiaurė, B zona – centrinė dalis ir C zona – pietūs] ir nurodytos kiekvienai šiai zonai priklausančios valstybės narės.
- 14 Minėto reglamento II priede apibrėžti veikliųjų medžiagų, apsauginių medžiagų ir sinergiklių tvirtinimo pagal II skyrių tvarka ir kriterijai. II priede yra 3 antraštė „Veikliosios medžiagos patvirtinimo kriterijai“, kurios 3.6 paantraštė skirta „Poveikiui žmonių sveikatai“.
- 15 Šio II priedo 3.6.5 punkte numatyti specialūs kriterijai, pagal kuriuos nuo 2018 m. lapkričio 10 d. veiklioji medžiaga, apsauginė medžiaga ar sinergiklis turi būti laikoma turinčia endokrininės sistemos ardomųjų savybių, kurios gali sukelti nepageidaujamą poveikį žmonėms.
- 16 Šio II priedo 3.8.2 punkte numatyti specialūs kriterijai, pagal kuriuos nuo 2018 m. lapkričio 10 d. veiklioji medžiaga, apsauginė medžiaga ar sinergiklis turi būti laikoma turinčia endokrininės sistemos ardomųjų savybių, kurios gali sukelti nepageidaujamą poveikį netiksliniams organizmams.

Reglamentas (ES) Nr. 546/2011

- 17 2011 m. birželio 10 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 546/2011, kuriuo dėl vienodų augalų apsaugos produktų vertinimo ir registravimo principų įgyvendinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 (OL L 155, 2011, p. 127), priimto atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 6 dalį ir 84 straipsnį, 1 straipsnyje nustatyta:

„Reglamento [Nr. 1107/2009] 29 straipsnio 6 dalyje nustatyti vienodi augalų apsaugos produktų vertinimo ir registravimo principai yra tokie, kaip nurodyta šio reglamento priede.“

- 18 Reglamento Nr. 546/2011 priedo I dalyje „Vienodi cheminių augalų apsaugos produktų vertinimo ir registravimo principai“ yra A antraštė „Įžanga“, kurios 2 punktą suformuluotas taip:

„Vertindamos paraiškas ir išduodamos registracijos liudijimus, valstybės narės:

<...>

c) atsižvelgia į kitą susijusią techninę arba mokslinę informaciją, kurią jos pagrįstai gali turėti, apie augalų apsaugos produkto, jo komponentų arba likučių veikimą arba galimą neigiamą poveikį.“

- 19 I dalies B antraštės „Vertinimas“ 1.1 punkte nurodyta:

„Atsižvelgdamos į dabartines mokslines ir technines žinias, valstybės narės vertina [A antraštės] 2 punkte nurodytą informaciją, visų pirma:

- a) vertina augalų apsaugos produkto veikimą efektyvumo ir fitotoksiškumo atžvilgiu kiekvienos naudojimo paskirties, kurią siekiama įregistruoti, atveju; ir
- b) nustato kylantį pavojų, vertina jo svarbą ir priima sprendimą dėl galimo pavojaus žmonėms, gyvūnams arba aplinkai.“

Reglamentas 2018/605

- 20 Reglamento 2018/605 1, 2, 5 ir 8 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(1) moksliniai veikliųjų medžiagų, apsauginių medžiagų ir sinergiklių endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijai turėtų būti nustatomi atsižvelgiant į Reglamento [Nr. 1107/2009] tikslus, kurie yra užtikrinti aukštą žmonių ir gyvūnų sveikatos bei aplinkos apsaugos lygį, visų pirma užtikrinant, kad į rinką pateiktos veikliosios medžiagos arba produktai nepakenktų žmonių ar gyvūnų sveikatai arba neturėtų nepriimtino poveikio aplinkai, ir pagerinti vidaus rinkos veikimą bei kartu padidinti žemės ūkio produktyvumą;

(2) 2002 m. Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) vykdydama savo tarptautinę cheminės saugos programą pasiūlė endokrininę sistemą ardančių medžiagų apibrėžtį <...>, o 2009 m. – nepageidaujamo poveikio apibrėžtį <...>. Šioms apibrėžtims iki šiol pritarė didžioji dalis mokslininkų. [EFSA] patvirtino šias apibrėžtis savo mokslinėje nuomonėje dėl endokrininę sistemą ardančių medžiagų, priimtoje 2013 m. vasario 28 d. <...>. Tokios nuomonės laikosi ir Vartotojų saugos mokslinis komitetas <...>. Todėl tikslinga endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijus grįžti tomis PSO apibrėžtimis;

<...>

- (5) kadangi šiame reglamente nustatyti konkretūs moksliniai kriterijai atspindi dabartines mokslo ir technikos žinias ir turi būti taikomi vietoj kriterijų, nustatytų Reglamento [Nr. 1107/2009] II priedo 3.6.5 punkte, jie turėtų būti nustatyti tame priede;

<...>

- (8) endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijai atspindi dabartinę mokslo ir technikos žinių būklę ir leidžia tiksliau identifikuoti endokrininės sistemos ardomųjų savybių turinčias veikliąsias medžiagas. Todėl nauji kriterijai turėtų būti pradėti taikyti kuo greičiau, kartu atsižvelgiant į laiką, reikalingą valstybėms narėms ir [EFSA] pasirengti šių kriterijų taikymui. Todėl šie kriterijai turėtų būti taikomi nuo 2018 m. lapkričio 10 d., nebent atitinkamas komitetas balsavo dėl reglamento projekto iki 2018 m. lapkričio 10 d. Komisija apsvarstys kiekvienos nebaigtos procedūros pagal Reglamentą [Nr. 1107/2009] pasekmes ir prireikus imsis atitinkamų priemonių tinkamai atsižvelgdama į pareiškėjų teises. Gali būti prašoma, kad pareiškėjas pateiktų papildomos informacijos ir (arba) kad valstybė narė ataskaitos rengėja ir [EFSA] pateiktų papildomų mokslinių argumentų.“

- 21 Šio reglamento 2 straipsnyje nustatyta:

„Reglamento [Nr. 1107/2009] II priedo 3.6.5 ir 3.8.2 punktai su pakeitimais, padarytais šiuo reglamentu, taikomi nuo 2018 m. lapkričio 10 d., išskyrus dėl procedūrų, kai Komitetas balsavo dėl reglamento projekto iki 2018 m. lapkričio 10 d.“

Pagrindinės bylos, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

Byla C-309/22

- 22 *Pitcher* yra augalų apsaugos produktas – profesionaliam naudojimui skirtas fungicidas tam tikriems gėlių svogūnėliams ir gumbams apdoroti pamerkiant, taip pat tam tikriems daugiamečiams augalams ir gėlininkystės kultūroms apdoroti. Jį sudaro veikliųjų medžiagų fludioksonilo ir folpeto mišinys bei septynios pagalbinės medžiagos.
- 23 2021 m. rugsėjo 3 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2021/1449, kuriuo dėl veikliųjų medžiagų 2-fenilfenolio (įskaitant jo druskas, kaip antai natrio druską), 8-hidroksichinolino, amidosulfurono, bifenokso, chlormekvato, chlortolurono, klofentezino, klomazono, cipermetrino, daminozido, deltametrino, dikambos, difenokonazolo, diflufenikano, dimetachloro, etofenprokso, fenoksapropo-P, fenpropidino, fludioksonilo, flufenaceto, fostiazato, indoksakarbo, lenacilo, MCPA, MCPB, nikosulfurono, parafininių alyvų, parafininės alyvos, penkonazolio, pikloramo, propakvizafopo, prosulfokarbo, kvizalofop-P-etilo, kvizalofop-P-tefurilo, sieros, tetrakonazolio, trialato, triflusulfurono ir tritosulfurono patvirtinimo galiojimo pratęsimo iš dalies keičiamas įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 540/2011 (OL L 313, 2021, p. 20), fludioksonilo, kaip veikliosios medžiagos, patvirtinimo pagal Reglamentą Nr. 1107/2009 galiojimas Europos Sąjungoje buvo pratęstas iki 2022 m. spalio 31 d.
- 24 2021 m. gegužės 6 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2021/745, kuriuo dėl veikliųjų medžiagų aliuminio amonio sulfato, aliuminio silikato, beflubutamido, bentiavalikarbo, bifenazato, boskalido, kalcio karbonato, kaptano, anglies dioksido, cimoksanilo, dimetomorfo,

- etefono, arbatmedžio ekstrakto, famoksadono, riebalų distiliavimo likučio, riebalų rūgščių nuo C₇ iki C₂₀, flumioksazino, fluoksastrobino, flurochloridono, folpeto, formetanato, giberelino rūgšties, giberelino, heptamalksilogliukano, hidrolizuotų baltymų, geležies sulfato, metazachloro, metribuzino, milbemektino, Paecilomyces lilacinus (padermė 251), fenmedifamo, fosmeto, metilpirimifoso, augalinių aliejų / rapsų aliejaus, kalio hidrokarbonato, propamokarbo, protiokonazolo, kvarcinio smėlio, žuvų taukų, gyvūninių ir augalinių kvapu atbaidančių medžiagų / avių riebalų, S-metolachloro, drugių (Lepidoptera) būrio atstovų linijinės grandinės feromonų, tebukonazolio ir karbamido patvirtinimo galiojimo pratęsimo iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 540/2011 (OL L 160, 2021, p. 89), folpeto, kaip veikliosios medžiagos, patvirtinimo pagal Reglamentą Nr. 1107/2009 galiojimas Sąjungoje buvo pratęstas iki 2022 m. liepos 31 d.
- 25 Dėl šių patvirtinimų galiojimo pratęsimo buvo pateiktos paraiškos, bet iki prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo momento į jas dar nebuvo atsakyta.
- 26 2015 m. rugsėjo 15 d. *Adama Registrations BV (Adama)* Nyderlanduose pateikė paraišką dėl *Pitcher* pateikimo rinkai pirmosios autorizacijos.
- 27 2019 m. spalio 4 d. CTGB suteikė autorizaciją iki 2021 m. liepos 31 d.
- 28 *PAN Europe* pateikė prieštaravimą dėl šio sprendimo. 2020 m. rugsėjo 2 d. sprendimu CTGB jį pripažino nepagrįstu.
- 29 Tuomet *PAN Europe* kreipėsi į *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Apeliacinis administracinis ekonominių bylų teismas, Nyderlandai), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą, su prašymu panaikinti 2020 m. rugsėjo 2 d. sprendimą.
- 30 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme *PAN Europe* teigė, kad CTGB nevertino veikliosios medžiagos fludioksonilo endokrininės sistemos ardomųjų savybių. Vis dėlto ši *Pitcher* produkto sudėtyje esanti medžiaga pasižymi tokiomis savybėmis, todėl CTGB turėjo neleisti pateikti *Pitcher* Nyderlandų rinkai. Anot *PAN Europe*, CTGB, nagrinėdama paraišką dėl augalų apsaugos produkto pateikimo rinkai autorizacijos, turi įvertinti jo endokrininės sistemos ardomąsias savybes, atsižvelgdama į mokslo ir technikos žinias, egzistavusias priimant sprendimą dėl paraiškos.
- 31 CTGB prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme tvirtina, kad nagrinėjant paraišką dėl aptariamo augalų apsaugos produkto, kurio viena iš sudedamųjų dalių yra patvirtinta veiklioji medžiaga, autorizacijos nereikia iš naujo vertinti endokrininės sistemos ardomųjų savybių. Anot jos, iš Reglamento 2018/605 išplaukiantys nauji moksliniai endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijai skirti tik veikliajai medžiagai fludioksonilui patvirtinti arba šios medžiagos patvirtinimo peržiūrai Sąjungos lygmeniu. Be to, vertinant atitinkamo produkto rizikas lemiamą reikšmę turi būtent paraiškos dėl augalų apsaugos produkto pateikimo rinkai autorizacijos pateikimo momentu aktualios mokslo ir technikos žinios ir turimi rekomendaciniai dokumentai.
- 32 Vadovaudamasis prielaida, kad endokrininės sistemos ardomosios savybės turi būti vertinamos nacionaliniu lygmeniu nagrinėjant paraišką dėl augalų apsaugos produkto pateikimo rinkai autorizacijos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia visų pirma išsiaiškinti, ar Reglamento 2018/605 2 straipsnis suponuoja, kad kompetentinga nacionalinė

institucija privalo taikyti šiame reglamente nurodytus naujus endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijus ir procedūrose, kurios buvo pradėtos iki 2018 m. lapkričio 10 d. (šio reglamento taikymo pradžios dienos) ir iki to laiko dar nebaigtos.

- 33 Šiuo aspektu jis pažymi, kad paraiška dėl *Pitcher* pateikimo rinkai autorizacijos buvo pateikta iki 2018 m. lapkričio 10 d., konkrečiai – 2015 m. rugsėjo 15 d., o CTGB sprendimą šiuo klausimu priėmė po 2018 m. lapkričio 10 d., konkrečiai – 2019 m. spalio 4 d. Taigi Reglamentas 2018/605 įsigaliojo, kai paraiška dar buvo nagrinėjama.
- 34 Jeigu nauji endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijai neturėtų būti taikomi iki 2018 m. lapkričio 10 d. pradėtose ir iki to laiko dar nebaigtose procedūrose, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar, atsižvelgiant į Reglamento 2018/605 8 konstatuojamąją dalį, šias procedūras reikia sustabdyti tol, kol bus gauta Komisija nuomonė dėl šio reglamento poveikio.
- 35 Tuo atveju, jeigu minėtų procedūrų sustabdyti nereikia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui galiausiai kyla klausimas, ar pakanka kompetentingai nacionalinei institucijai atlikti aptariamo augalų apsaugos produkto endokrininės sistemos ardomųjų savybių vertinimą atsižvelgiant į paraiškos dėl šio produkto pateikimo rinkai autorizacijos pateikimo momentu žinomus duomenis, net jeigu mokslo ir technikos žinios, kuriomis remiamasi paraiškoje, sprendimo dėl tos paraiškos priėmimo metu nebėra aktualios.
- 36 Šiomis aplinkybėmis *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Apeliacinis administracinis ekonominių bylų teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar Reglamento 2018/605 2 straipsnis, taip pat atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punktą, siejamą su jo 4 straipsnio 3 dalimi, reiškia, kad vertindama paraiškas dėl autorizacijos, dėl kurių 2018 m. lapkričio 10 d. dar nebuvo priimta sprendimo, ir priimdama sprendimus kompetentinga institucija taip pat privalo taikyti naujus endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijus?
2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar, atsižvelgdama į Reglamento 2018/605 8 konstatuojamąją dalį, kompetentinga institucija privalo sustabdyti paraiškų dėl autorizacijos vertinimo ir sprendimų priėmimo procedūras, kol bus gauta [Komisijos] nuomonė dėl šio reglamento poveikio bet kuriai nebaigta procedūrai pagal Reglamentą Nr. 1107/2009?
3. Jeigu į antrąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar kompetentinga institucija gali apsiriboti vertinimu tik pagal paraiškos pateikimo metu žinomus duomenis, net jeigu jų atspindimos mokslo ir technikos žinios ginčijamo sprendimo priėmimo metu nebėra aktualios?“

Byla C-310/22

- 37 *Dagonis* yra augalų apsaugos produktas, tiksliau – fungicidas, skirtas kovoti, be kita ko, su miltlige ir septorioze. Jo veikliosios medžiagos yra difenokonazolas ir fluksapiroksadas.

- 38 Pagal 2008 m. liepos 1 d. Komisijos direktyvą 2008/69/EB, kuria iš dalies keičiama Tarybos direktyva 91/414/EEB, įtraukiant veikliąsias medžiagas klofenteziną, dikambą, difenokonazolą, diflubenzuroną, imazakviną, lenacilą, oksadiazoną, pikloramą ir piriprosifeną (OL L 172, 2008, p. 9), difenokonazolas nuo 2009 m. sausio 1 d. buvo įtrauktas į Direktyvos 91/414/EEB I priedą kaip veiklioji medžiaga, kurią leidžiama naudoti augalų apsaugos produktuose.
- 39 Įsigaliojus Reglamentui Nr. 1107/2009, difenokonazolo įtraukimas 2011 m. gegužės 25 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 540/2011, kuriuo dėl patvirtintų veikliųjų medžiagų sąrašo įgyvendinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 (OL L 153, 2011, p. 1), buvo pakeistas į patvirtinimą kaip veikliosios medžiagos pagal pirmąjį reglamentą.
- 40 Difenokonazolo patvirtinimo galiojimo laikotarpis kelis kartus buvo pratęstas, be kita ko, Įgyvendinimo reglamentu (ES) 2021/1449, iki 2022 m. gruodžio 31 d.
- 41 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad 2015 m. kovo 11 d. Komisijos įgyvendinimo reglamente (ES) 2015/408 dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką 80 straipsnio 7 dalies įgyvendinimo ir dėl keistinių medžiagų sąrašo sudarymo (OL L 67, 2015, p. 18) difenokonazolas nurodytas kaip keistina veiklioji medžiaga.
- 42 2012 m. liepos 4 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 589/2012, kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką patvirtinama veiklioji medžiaga fluksapiroksadas ir iš dalies keičiamas Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 540/2011 priedas (OL L 175, 2012, p. 7), fluksapiroksadas nuo 2013 m. sausio 1 d. buvo patvirtintas kaip veiklioji medžiaga ir numatyta, kad patvirtinimas galios iki 2022 m. gruodžio 31 d.
- 43 *BASF Nederland BV* pateikė paraišką dėl autorizacijos pateikti rinkai *Dagonis* keliose valstybėse narėse.
- 44 Nyderlandų Karalystėje minėta paraiška buvo pateikta 2016 m. sausio 22 d., todėl ši valstybė narė turėjo priimti sprendimą dėl minėto produkto kaip susijusi valstybė narė, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1107/2009 36 straipsnio 2 dalį.
- 45 Dėl B zonos (centrinė dalis), kuriai priklauso Nyderlandai, mokslinį *Dagonis* rizikų vertinimą atliko Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė kaip paraišką nagrinėjanti valstybė narė, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 36 straipsnio 1 dalį.
- 46 2019 m. gegužės 3 d. sprendimu CTB leido pateikti *Dagonis* Nyderlandų rinkai iki 2020 m. gruodžio 31 d. bulvėms, braškėms ir įvairioms daržovėms, prieskoninėms žolelėms ir gėlėms apdoroti.
- 47 *PAN Europe* pateikė CTBG prieštaravimą dėl šio sprendimo; ji 2019 m. lapkričio 13 d. sprendimu šį prieštaravimą iš dalies atmetė ir patvirtino 2019 m. gegužės 3 d. sprendimą, tačiau pakeitė jo motyvus.
- 48 Tuomet *PAN Europe* kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą su prašymu panaikinti 2019 m. lapkričio 13 d. sprendimą.

- 49 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme *PAN Europe* teigė, kad CTGB nevertino *Dagonis* endokrininės sistemos ardomųjų savybių, todėl neturėjo teisės leisti jį pateikti Nyderlandų rinkai. Šiuo klausimu iš *BASF Nederland* pateiktos medžiagos ir šešių *PAN Europe* pristatytų tyrimų matyti, kad veiklioji medžiaga difenokonazolas turi tokių savybių. Anot *PAN Europe*, iš Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punkto, siejamo su jo 4 straipsnio 3 dalimi, ir 2019 m. spalio 1 d. Sprendimo *Blaise ir kt.* (C-616/17, EU:C:2019:800) išplaukia, kad CTGB, nagrinėdama paraišką dėl augalų apsaugos produkto autorizacijos, privalo vertinti jo endokrininės sistemos ardomąsias savybes, atsižvelgdama į sprendimo dėl paraiškos priėmimo metu buvusias mokslo ir technikos žinias. *PAN Europe* tvirtina, kad nauji endokrininės sistemos ardomųjų savybių vertinimo kriterijai, kurių *Dagonis* neatitinka, išplaukia iš Reglamento 2018/605 ir EFSA parengto dokumento „Guidance for the Identification of endocrine disruptors in the context of Regulations (EU) N° 528/2012 and (EC) N° 1107/2009“ [Gairės dėl endokrininę sistemą ardančių medžiagų nustatymo pagal reglamentus (ES) Nr. 528/2012 ir (EB) Nr. 1107/2009].
- 50 CTGB prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme teigia, kad nagrinėjant paraišką dėl augalų apsaugos produkto, kurio viena iš sudedamųjų dalių yra patvirtinta veiklioji medžiaga, pateikimo rinkai autorizacijos, šių savybių nereikia vertinti iš naujo. Anot jos, visų pirma iš Reglamento Nr. 1107/2009 II priedo 3.6.5 punkto, Reglamento 2018/605 ir šio sprendimo pirmesniame punkte paminėto EFSA dokumento išplaukia, kad nauji endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijai skirti tik veikliosios medžiagos patvirtinimui arba jos patvirtinimo peržiūrai Sąjungos lygmeniu. CTGB teigimu, pateikimo rinkai autorizacijai gauti pakanka, kad būtų tenkinama Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies a punkte numatyta sąlyga, pagal kurią veiklioji medžiaga turi būti patvirtinta. Be to, Reglamentas 2018/605 taikomas tik sprendimams dėl patvirtinimo, kurie buvo priimti iki 2018 m. lapkričio 10 d. Vis dėlto sprendimas dėl veikliosios medžiagos difenokonazolo patvirtinimo buvo priimtas 2008 m. liepos 1 d.
- 51 *BASF Nederland*, kuri prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme palaiko CTGB poziciją, teigia, kad nagrinėjant paraišką dėl *Dagonis* autorizacijos buvo atsižvelgta į veikliosios medžiagos difenokonazolo endokrininės sistemos ardomąsias savybes, kaip tai matyti iš Jungtinės Karalystės atlikto pagrindinio vertinimo (*Core Assessment*), iš kurio išplaukia, kad siekiant nustatyti galimas endokrininės sistemos ardomąsias savybes buvo įvertintas difenokonazolo poveikis zebrenėms danijoms.
- 52 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pirmiausia kyla klausimas, ar pagrįsta pozicija, kad iš Reglamento 1107/2009 4 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, siejamos su jo II priedo 3.6.5 punktu, išplaukia, jog nacionaliniu lygmeniu nagrinėjant paraišką dėl augalų apsaugos produkto pateikimo rinkai autorizacijos endokrininės sistemos ardomosios savybės nevertinamos.
- 53 Antra, jis nurodo, kad jeigu ši pozicija būtų pripažinta teisinga, nagrinėjant paraišką dėl *Dagonis* pateikimo rinkai autorizacijos nereikėtų atsižvelgti į mokslo žinias apie endokrininės sistemos ardomąsias savybes, kuriomis grindžiamas 2013 m. kovo 1 d. Komisijos reglamentas Nr. 283/2013, kuriuo, remiantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką, nustatomi duomenų apie veikliąsias medžiagas pateikimo reikalavimai (OL L 93, 2013, p. 1), ir Reglamentas 2018/605. Tačiau iš Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punkto matyti, kad toks vertinimas turi būti atliekamas atsižvelgiant į dabartines mokslo ir technikos žinias.

- 54 Trečia, anot prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo, jeigu prieštaravimus dėl veikliosios medžiagos endokrininės sistemos ardomųjų savybių būtų galima pateikti tik per tos medžiagos patvirtinimo procedūrą, kyla klausimas, ar juos gali pareikšti nevyriausybinė organizacija, kaip *PAN Europe*. Šiuo klausimu iš 2016 m. rugsėjo 28 d. Nutarties *PAN Europe ir kt. / Komisija* (T-600/15, EU:T:2016:601), konkrečiai – iš jos 62 punkto, išplaukia, kad tokia organizacija negali tiesiogiai teismine tvarka ginčyti veikliosios medžiagos patvirtinimo, taigi ir neturi jokių veiksmingų teisių gynimo priemonių, kiek tai susiję su patvirtintos veikliosios medžiagos, įeinančios į augalų apsaugos produktą, kurį prašoma leisti pateikti rinkai, endokrininės sistemos ardomosiomis savybėmis.
- 55 Ketvirta, jeigu, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punktą, nagrinėjant paraišką dėl autorizacijos pateikti nacionalinei rinkai augalų apsaugos produktą, kurioje sudėtyje yra atitinkama veiklioji medžiaga, galima vertinti endokrininės sistemos ardomąsias savybes, kyla klausimas, ar nacionalinės institucijos ir teismai turi vertinti argumentus, pateiktus siekiant užginčyti veikliosios medžiagos patvirtinimą remiantis mokslo ir technikos žiniomis, egzistavusiomis priimant sprendimą dėl minėtos nacionalinio autorizavimo paraiškos arba tvirtinant veikliąją medžiagą.
- 56 Šiomis aplinkybėmis *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Apeliacinis administracinis ekonominių bylų teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar iš Reglamento Nr. 1107/2009 4 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, siejamos su jo II priedo 3.6.5 punktu, išplaukia, kad vertinant paraišką dėl augalų apsaugos produkto autorizacijos nacionaliniu lygmeniu nebetikrinamos endokrininės sistemos ardomosios savybės, kuriomis gali pasižymėti veiklioji medžiaga?
 2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar tai reiškia, kad mokslo ir technikos žinios apie endokrininės sistemos ardomąsias savybes, kuriomis grindžiami, pavyzdžiui, reglamentai Nr. 283/2013 ir 2018/605, nėra įtraukiamos į augalų apsaugos produkto autorizacijos vertinimą? Kaip tai siejasi su Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punkte numatytu reikalavimu, kad toks vertinimas turi būti atliekamas atsižvelgiant į dabartinės mokslo ir technikos žinias?
 3. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, kokia forma nevyriausybinė organizacija, kaip antai pareiškėja, turi teisę į veiksmingą teisinę gynybą, kaip tai suprantama pagal [Pagrindinių teisių chartijos] 47 straipsnį, kad dėl veikliosios medžiagos patvirtinimo galėtų kreiptis į teismą?
 4. Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų neigiamas, ar tai reiškia, kad vertinant paraišką dėl autorizacijos lemiamą reikšmę turi tuo momentu aktualios mokslo ir technikos žinios apie šias endokrininės sistemos ardomąsias savybes?“
- 57 2023 m. gegužės 10 d. sprendimu bylos C-309/22 ir C-310/22 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma žodinė proceso dalis ir priimtas sprendimas.

Dėl prašymų atnaujinti žodinę proceso dalį

- 58 2023 m. rugsėjo 28 d. generalinei advokatei pristačius išvadą, 2023 m. spalio 23 d. *Adama* ir *BASF Nederland* Teisingumo Teismo kanceliarijai pateikė dokumentą, kuriame paprašė atnaujinti žodinę proceso dalį pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 83 straipsnį.
- 59 Remiantis šia nuostata, išklausęs generalinį advokatą Teisingumo Teismas gali bet kada nutarti atnaujinti žodinę proceso dalį – pirmiausia, jeigu mano, kad jam nepateikta pakankamai informacijos, arba jeigu baigus žodinę proceso dalį šalis pateikė naują faktą, kuris gali būti lemiamas Teisingumo Teismui priimant sprendimą, arba jeigu nagrinėjant bylą reikia remtis argumentu, dėl kurio šalys ar Statuto 23 straipsnyje nurodyti suinteresuotieji asmenys nepateikė nuomonės.
- 60 Prašyme *Adama* ir *BASF Nederland* teigia, kad Teisingumo Teismas neturi pakankamai informacijos, kad galėtų priimti sprendimą sujungtose bylose C-309/22 ir C-310/22, kad generalinės advokatės išvadoje nepakankamai atsižvelgta į jų rašytines pastabas ir kad išvadoje yra aspektų, dėl kurių *Adama* ir *BASF Nederland* negalėjo pareikšti nuomonės.
- 61 Šiuo klausimu primintina, kad pagal SESV 252 straipsnio antrą pastraipą generalinis advokatas viešame posėdyje visiškai nešališkai ir nepriklausomai teikia motyvuotą išvadą dėl bylų, kuriose pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statutą jis turi dalyvauti tam, kad padėtų šiam teismui vykdyti užduotį – užtikrinti, kad aiškinant ir taikant Sutartis būtų laikomasi teisės.
- 62 Teisingumo Teismo nesaisto nei ši išvada, nei ją grindžiantys generalinio advokato motyvai. Be to, nei Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statute, nei minėtame Procedūros reglamente šalims nenumatyta galimybė pateikti atsiliepimus į generalinio advokato išvadą. Vadinas, suinteresuotojo asmens nesutikimas su generalinio advokato išvada savaime negali būti motyvas, pateisnantis žodinės proceso dalies atnaujinimą (2023 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *LACD*, C-133/22, EU:C:2023:710, 22 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 63 Kadangi *Adama* ir *BASF Nederland* nagrinėjamu atveju, viena vertus, iš esmės ginčija tik kai kurias generalinės advokatės išvados dalis ir pateikia pastabas dėl išvados turinio ir, kita vertus, Teisingumo Teismo nesaisto joje išdėstyti teisiniai argumentai, nėra pagrindo atnaujinti žodinės proceso dalies.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo byloje C-309/22 ir pirmojo bei ketvirtojo klausimų byloje C-310/22

- 64 Pirmiausia pažymėtina, kad pirmajame klausime byloje C-309/22 nurodytas, be kita ko, Reglamento 2018/605 2 straipsnis. Remiantis šiuo straipsniu, Reglamento Nr. 1107/2009 II priedo 3.6.5 punktas su pakeitimais, padarytais Reglamentu 2018/605, taikomas nuo 2018 m. lapkričio 10 d., išskyrus dėl procedūrų, kai Reglamento Nr. 1107/2009 79 straipsnio 1 dalyje nurodytas komitetas balsavo dėl reglamento projekto iki 2018 m. lapkričio 10 d. Nors Reglamento 2018/605 2 straipsnis yra reguliavimo konteksto, į kurį atsižvelgiant keliamas pirmasis klausimas byloje C-309/22 ir pirmasis bei ketvirtasis klausimai byloje C-310/22, dalis, vis dėlto jis netaikytinas ginčui pagrindinėje byloje C-309/22.

- 65 Viena vertus, minėtame straipsnyje nustatyta, kad įsigalioja kriterijai, leidžiantys veikliosios medžiagos patvirtinimo tikslais nustatyti veikliąsias medžiagas, turinčias endokrininės sistemos ardomųjų savybių. Jame neregamentuojama aplinkybė, kad valstybė narė, nagrinėdama paraišką dėl autorizacijos pateikti rinkai augalų apsaugos produktą, kurio sudėtyje yra tokios medžiagos, turi atsižvelgti į kenksmingą poveikį, kurį gali sukelti šis produktas.
- 66 Kita vertus, šiame straipsnyje įtvirtinta išimtis taikoma tik toms procedūroms, kuriose Reglamento Nr. 1107/2009 79 straipsnio 1 dalyje nurodytas komitetas balsavo dėl reglamento projekto iki 2018 m. lapkričio 10 d., o šiuo atveju taip nebuvo.
- 67 Be to, net jeigu autorizacijos pateikti augalų apsaugos produktus rinkai procedūroms pagal analogiją reikėtų taikyti šešių mėnesių terminą, kurį Sąjungos teisės aktų leidėjas suteikė valstybėms narėms ir EFSA pasirengti taikyti Reglamento Nr. 1107/2009 II priedo 3.6.5 punkte nurodytus naujus kriterijus, konstatuotina, kad pagrindinėse bylose CTGB išdavė autorizaciją pateikti rinkai atitinkamai *Dagonis* ir *Pitcher* jau praėjus šiam laikotarpiui.
- 68 Šiomis aplinkybėmis laikytina, kad pirmuoju klausimu byloje C-309/22 ir pirmuoju bei ketvirtuoju klausimais byloje C-310/22 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies a ir e punktai, 4 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir 3 dalis, siejami su šio reglamento II priedo 3.6.5 punktu, turi būti aiškinami taip, kad kompetentinga valstybės narės institucija, atsakinga už paraiškos dėl augalų apsaugos produkto pateikimo rinkai autorizacijos vertinimą, nagrinėdama šią paraišką privalo atsižvelgti į nepageidaujamą poveikį, kurį šio produkto sudėtyje esančios veikliosios medžiagos endokrininės sistemos ardomosios savybės gali turėti žmogui, atkreipdama dėmesį į svarbias ir patikimas mokslo ar technikos žinias, turimas šio vertinimo atlikimo momentu ir įtrauktas, be kita ko, į 3.6.5 punkte nurodytus kriterijus.
- 69 Pirma, dėl Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio formuluotės primintina, kad šio straipsnio, susijusio su augalų apsaugos produktų pateikimo rinkai autorizacijos sąlygomis, 1 dalyje numatyta, kad, nedarant poveikio šio reglamento 50 straipsnio taikymui, augalų apsaugos produktas autorizuojamas tik jeigu atitinka įvairius jame nustatytus reikalavimus.
- 70 Taigi iš minėto reglamento 29 straipsnio 1 dalies a ir e punktų matyti, kad toks produktas gali būti autorizuojamas tik jeigu jo veikliosios medžiagos buvo patvirtintos ir jeigu, atsižvelgiant į dabartines mokslo ir technikos žinias, jis atitinka to paties reglamento 4 straipsnio 3 dalyje numatytus reikalavimus.
- 71 Pagal pastarąją nuostatą, augalų apsaugos produktas, naudojamas laikantis geros augalų apsaugos praktikos ir atsižvelgiant į realias naudojimo sąlygas, turi atitikti, be kita ko, jos b punkte nurodytą sąlygą, t. y. neturi turėti tiesioginio ar uždelsto kenksmingo poveikio žmonių sveikatai.
- 72 Taigi, vadovaujantis Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies a ir e punktų ir 4 straipsnio 3 dalies b punkto formuluote, kompetentinga nacionalinė institucija gali autorizuoti augalų apsaugos produktą, kai, be kita ko, visos šio produkto sudėtyje esančios veikliosios medžiagos yra patvirtintos ir jis, remiantis dabartinėmis mokslo ir technikos žiniomis, neturi tiesioginio ar uždelsto kenksmingo poveikio žmonių sveikatai.

- 73 Dėl Reglamento Nr. 1107/2009 II priedo 3.6.5 punkto primintina, kad nuo 2018 m. lapkričio 10 d. jame numatyti specialūs kriterijai, pagal kuriuos, be kita ko, nustatoma, ar veiklioji medžiaga turi būti laikoma turinčia endokrininės sistemos ardomųjų savybių, galinčių žmonėms sukelti nepageidaujamą poveikį.
- 74 Taigi pagrindinėse bylose kyla klausimas, ar kompetentinga valstybės narės institucija, gavusi paraišką dėl augalų apsaugos produkto pateikimo rinkai autorizacijos, turi atsižvelgti į šiuos kriterijus, vertindama šio produkto galimą poveikį žmonių sveikatai.
- 75 Remiantis *Adama*, *BASF Nederland*, Nyderlandų ir Graikijos vyriausybių ir Komisijos pozicija, endokrininės sistemos ardomosios savybės, kuriomis gali pasižymėti veiklioji medžiaga, neturi būti vertinamos nacionaliniu lygmeniu nagrinėjant paraišką dėl augalų apsaugos produkto, kurio sudėtyje yra šios veikliosios medžiagos, pateikimo rinkai autorizacijos. Iš tiesų atliekant tokį nagrinėjimą būtų nepaisoma Reglamento Nr. 1107/2009 sistemos, būdingų savybių vertinimo Sąjungos lygmeniu atskyrimo nuo paraiškų dėl augalų apsaugos produktų pateikimo rinkai autorizacijos nagrinėjimo valstybių narių lygmeniu ir šiuo reglamentu nustatyto Sąjungos ir valstybių narių kompetencijos pasidalijimo.
- 76 *PAN Europe* ir Čekijos vyriausybė savo ruožtu mano, kad tuomet, kai kompetentinga nacionalinė institucija, sprendžianti dėl paraiškos dėl augalų apsaugos produkto pateikimo rinkai autorizacijos, turi svarbių ir aktualių mokslo ir technikos žinių, įrodančių, kad yra pavojus, jog augalų apsaugos produktas dėl jo sudėtyje esančios veikliosios medžiagos endokrininės sistemos ardomųjų savybių gali sukelti nepageidaujamą poveikį žmonėms, ji privalo įvertinti tokį pavojų ir iš to padaryti atitinkamas išvadas.
- 77 Šiuo klausimu pažymėtina, kad iš Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies a ir e punktų ir 4 straipsnio 3 dalies b punkto formuluotės, išdėstytos šio sprendimo 69–71 punktuose, nematyti, kad tuo atveju, kai reikia priimti sprendimą dėl augalų apsaugos produkto pateikimo rinkai autorizacijos, atitinkamos valstybės narės kompetentingos institucijos turėtų atsižvelgti tik į tam tikrų kategorijų mokslo ar technikos žinias pagal jų šaltinį arba momentą, kada šios žinios tapo prieinamos.
- 78 Darytina išvada, kad, vadovaujantis lingvistiniu šių nuostatų aiškinimu, nėra jokių kliūčių kompetentingoms nacionalinėms institucijoms nagrinėjant paraišką dėl augalų apsaugos produkto pateikimo rinkai autorizacijos pagal Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnį patikrinti, ar, remiantis dabartinėmis mokslo ir technikos žiniomis, tas produktas neturi tiesioginio ar uždelsto kenksmingo poveikio žmonių sveikatai, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 4 straipsnio 3 dalies b punktą, atsižvelgiant į kriterijus, be kita ko, įtvirtintus minėto reglamento II priedo 3.6.5 punkte, ir į to produkto sudėtyje esančios veikliosios medžiagos savybes.
- 79 Antra, tokį lingvistinį aiškinimą patvirtina šių nuostatų kontekstas.
- 80 Visų pirma pažymėtina, kad Reglamente Nr. 1107/2009 daromas skirtumas tarp veikliųjų medžiagų patvirtinimo Sąjungos lygmeniu ir augalų apsaugos produktų pateikimo rinkai ir naudojimo autorizacijos. Veikliųjų medžiagų patvirtinimas reglamentuojamas šio reglamento II skyriaus nuostatomis, įskaitant jo 4 straipsnį, ir priklauso Komisijos kompetencijai, o augalų apsaugos produktų pateikimo rinkai ir naudojimo autorizacija numatyta to reglamento III skyriuje ir ją suteikia valstybės narės.

- 81 Vis dėlto konstatuotina, kad, kiek tai susiję su paraiškėmis dėl augalų apsaugos produkto pateikimo rinkai autorizacijos, Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punktas įpareigoja valstybes nares patikrinti, ar įvykdyti šio reglamento 4 straipsnio 3 dalyje numatyti reikalavimai. Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę patikslinti, kad pagal minėto reglamento 29 straipsnio 1 dalies e punktą vienas iš augalų apsaugos produkto pateikimo rinkai autorizacijos reikalavimų yra reikalavimas, kad, atsižvelgiant į dabartinės mokslo ir technikos žinias, produktas turi atitikti šio reglamento 4 straipsnio 3 dalyje numatytas sąlygas. Remiantis šiomis nuostatomis, toks produktas gali būti autorizuojamas tik tuomet, jeigu nustatyta, kad jis neturi tiesioginio ar uždelsto kenksmingo poveikio žmonių sveikatai (šiuo klausimu žr. 2019 m. spalio 1 d. Sprendimo *Blaise ir kt.* (C-616/17, EU:C:2019:800, 71 ir 114 punktus).
- 82 Taigi, nors valstybės narės negali peržiūrėti Komisijos atlikto veikliosios medžiagos patvirtinimo, nagrinėdamos paraišką dėl augalų apsaugos produkto, kurio sudėtyje yra ši medžiaga, pateikimo rinkai autorizacijos, vis dėlto tokio produkto autorizacija negali būti laikoma išimtinai automatiniu Komisijos atlikto šio produkto sudėtyje esančios veikliosios medžiagos patvirtinimo įgyvendinimu (šiuo klausimu žr. 2020 m. spalio 28 d. Sprendimo *Associazione GranoSalus / Komisija*, C-313/19 P, EU:C:2020:869, 55 ir 58 punktus).
- 83 Taigi, kaip generalinė advokatė pažymėjo savo išvados 58 punkte, nors pagal Reglamentą Nr. 1107/2009 valstybei narei užkertamas kelias autorizuoti augalų apsaugos produkto, kurio sudėtyje yra nepatvirtintos veikliosios medžiagos, pateikimą rinkai, vis dėlto valstybė narė neprivalo autorizuoti augalų apsaugos produkto, kurio sudėtyje yra veikliųjų medžiagų, kurios visos patvirtintos, pateikimo rinkai, jeigu yra mokslo arba techninių žinių, iš kurių matyti nepriimtinas su šio produkto naudojimu susijęs pavojus žmonių ar gyvūnų sveikatai arba aplinkai.
- 84 Antra, taip pat reikia atsižvelgti į vienodus augalų apsaugos produktų vertinimo ir autorizacijos principus, į kuriuos daroma nuoroda Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalyje ir kurie nustatyti Reglamento Nr. 546/2011 priede.
- 85 Pagal šio priedo I dalies A skyriaus 2 punkto c papunktį, vertindamos paraiškas dėl autorizacijos ir registracijos liudijimo išdavimo, valstybės narės turi atsižvelgti į kitą techninę ar mokslinę informaciją, kurią jos pagrįstai gali turėti ir kuri yra susijusi su galimu augalų apsaugos produkto ar jo sudedamųjų dalių neigiamu poveikiu. Nėkyla abejonių, kad Reglamento Nr. 1107/2009 II priedo 3.6.5 punkte nustatyti kriterijai yra būtent tokia mokslinė informacija.
- 86 Viena vertus, iš Reglamento 2018/605 2 konstatuojamosios dalies matyti, kad šie kriterijai grindžiami PSO pasiūlytomis endokrininę sistemą ardančių medžiagų ir jų nepageidaujamo poveikio apibrėžtimis, kurioms pritarė didžioji dalis mokslininkų ir kurias EFSA patvirtino savo 2013 m. vasario 28 d. mokslinėje nuomonėje dėl endokrininę sistemą ardančių medžiagų.
- 87 Kita vertus, remiantis Reglamento Nr. 1107/2009 II priedo 3.6.5 punkto šešta pastraipa, endokrininės sistemos ardomųjų savybių turinčios veikliosios medžiagos, galinčios žmonėms sukelti nepageidaujamą poveikį, nustatymas, be kita ko, turi būti paremtas visais turimais reikšmingais mokslo duomenimis ir šių duomenų vertinimu, grindžiamu jų įrodomosios galios analize.
- 88 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies, 4 straipsnio 1 dalies antros pastraipos ir 3 dalies, taip pat II priedo 3.6.5 punkto kontekstas patvirtina šio sprendimo 78 punkte pateiktą lingvistinį šių nuostatų aiškinimą.

- 89 Trečia, ši aiškinimą patvirtina ir Reglamento Nr. 1107/2009 tikslas, kuris, kaip nurodyta šio reglamento 1 straipsnio 3 dalyje ir kaip matyti iš jo 8 konstatuojamosios dalies, yra, be kita ko, užtikrinti aukštą žmonių ir gyvūnų sveikatos bei aplinkos apsaugos lygį (2023 m. sausio 19 d. Sprendimo *Pesticide Action Network Europe ir kt.*, C-162/21, EU:C:2023:30, 46 punktą).
- 90 Šiuo klausimu darydamas nuorodą į minėto reglamento 24 konstatuojamąją dalį Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad augalų apsaugos produktų pateikimo rinkai autorizaciją reglamentuojančiomis nuostatomis turi būti užtikrintas aukštas apsaugos lygis ir kad suteikiant tokią autorizaciją tikslas apsaugoti žmonių ir gyvūnų sveikatą bei aplinką „turėtų būti svarbesnis“ už tikslą gerinti augalų auginimą (2023 m. sausio 19 d. Sprendimo *Pesticide Action Network Europe ir kt.*, C-162/21, EU:C:2023:30, 48 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 91 Be to, Reglamento Nr. 1107/2009 29 konstatuojamojoje dalyje, kurioje pabrėžiama būtinybė numatyti labiau suderintą augalų apsaugos produktų prieinamumą, pripažįstama, kad vienos ar daugiau valstybių narių teritorijai būdingos aplinkos ar žemės ūkio sąlygos gali pateisinti tos arba tų valstybių narių sprendimą atsisakyti autorizuoti augalų apsaugos produktą savo teritorijoje, jeigu tai yra pateisinama dėl specifinių aplinkos ar žemės ūkio sąlygų arba jeigu neįmanoma užtikrinti aukšto žmonių ir gyvūnų sveikatos bei aplinkos apsaugos lygio.
- 92 Taip pat primintina, kad šio reglamento nuostatos, remiantis jo 1 straipsnio 4 dalimi, siejama su jo 8 konstatuojamąja dalimi, grindžiamos atsargumo principu siekiant užtikrinti, kad rinkai pateiktos veikliosios medžiagos arba produktai nepakenktų žmonių sveikatai.
- 93 Vis dėlto, jeigu atsižvelgiama į Reglamento Nr. 1107/2009 II priedo 3.6.5 punkte nurodytus mokslinius kriterijus, kai vertinamas potencialiai kenksmingas augalų apsaugos produkto, dėl kurio prašoma leidimo pateikti rinkai, poveikis, tai padeda, laikantis atsargumo principo, įgyvendinti šio sprendimo 89 punkte primintą tikslą.
- 94 Reikia pridurti, kad ankstesniuose šio sprendimo punktuose pateiktų argumentų nepaneigia reikalavimas laikytis teisinio saugumo principo.
- 95 Rašytinėse pastabose *Adama* ir Graikijos vyriausybė iš esmės tvirtina, kad pagal šį principą reikalaujama paraišką dėl augalų apsaugos produkto pateikimo rinkai autorizacijos nagrinėti atsižvelgiant į paraiškos pateikimo momentu buvusias mokslo ir technikos žinias.
- 96 Remiantis suformuota jurisprudencija, pagal teisinio saugumo principą reikalaujama, kad teisės normos būtų aiškios, tikslios ir nuspėjamo poveikio, kad suinteresuotieji asmenys galėtų suprasti Sąjungos teisės reglamentuojamas situacijas ir teisinius santykius (2021 m. gegužės 6 d. Sprendimo *Bayer CropScience ir Bayer / Komisija*, C-499/18 P, EU:C:2021:367, 101 punktą).
- 97 Vis dėlto specifinėje augalų apsaugos produktų pateikimo rinkai autorizacijos srityje šis principas turi būti derinamas su atsargumo principu, kuriuo grindžiamas Reglamentas Nr. 1107/2009 ir kurio tikslas, kaip priminta šio sprendimo 89 punkte, užtikrinti aukštą žmonių ar gyvūnų sveikatos ir aplinkos apsaugos lygį. Taigi, paaiškėjus aspektams, įrodantiems, kad veiklioji medžiaga arba augalų apsaugos produktas daro kenksmingą poveikį žmonių ar gyvūnų sveikatai arba nepriimtina poveikį aplinkai, Komisija ir (arba) valstybės narės gali būti priverstos panaikinti tokios veikliosios medžiagos autorizaciją arba augalų apsaugos produkto pateikimo rinkai autorizaciją ir prireikus imtis neatidėliotinų priemonių.

- 98 Tai reiškia, kad pagal šį reglamentą bet kuris pareiškėjas, norintis pateikti rinkai augalų apsaugos produktą, gali tikėtis, kad per autorizacijos procedūrą arba per laikotarpį, kuriam veiklioji medžiaga arba augalų apsaugos produktas yra patvirtinti, mokslo ar technikos žinios pasikeis. Be to, iš minėto reglamento 46 ir 69–71 straipsnių matyti, kad autorizacijos panaikinimas arba neatidėliotinių priemonių priėmimas gali įsigalioji nedelsiant, nebeleidžiant pateikti rinkai ir naudoti turimas konkretaus produkto atsargas.
- 99 Taigi aplinkybė, kad atsižvelgta į svarbias ir patikimas mokslo ar technikos žinias, kurios dar nebuvo prieinamos, kai buvo teikiama paraiška dėl augalų apsaugos produkto pateikimo rinkai autorizacijos, negali būti laikoma prieštaraujanti teisinio saugumo principui.
- 100 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą byloje C-309/22 ir pirmąjį bei ketvirtąjį klausimus byloje C-310/22 atsakytina: Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies a ir e punktai, 4 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir 3 dalis, siejami su šio reglamento II priedo 3.6.5 punktu, turi būti aiškinami taip, kad kompetentinga valstybės narės institucija, atsakinga už paraiškos dėl augalų apsaugos produkto pateikimo rinkai autorizacijos vertinimą, nagrinėdama šią paraišką privalo atsižvelgti į nepageidaujamą poveikį, kurį šio produkto sudėtyje esančios veikliosios medžiagos endokrininės sistemos ardomosios savybės gali turėti žmogui, atkreipdama dėmesį į svarbias ir patikimas mokslo ar technikos žinias, turimas šio vertinimo atlikimo momentu ir įtrauktas, be kita ko, į 3.6.5 punkte nurodytus kriterijus.

Dėl antrojo ir trečiojo klausimo byloje C-309/22 ir antrojo bei trečiojo klausimų byloje C-310/22

- 101 Atsižvelgiant į atsakymą, pateiktą į pirmąjį klausimą byloje C-309/22 ir į pirmąjį bei ketvirtąjį klausimus byloje C-310/22, nereikia atsakyti į antrąjį ir trečiąjį klausimus byloje C-309/22 ir į antrąjį bei trečiąjį klausimus byloje C-310/22.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 102 Kadangi šis procesas pagrindinių bylų šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikiniančio Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB, iš dalies pakeisto 2018 m. balandžio 19 d. Komisijos reglamentu (ES) 2018/605, kuriuo nustatomi moksliniai endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijai ir iš dalies keičiamas Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 II priedas, 29 straipsnio 1 dalies a ir e punktai, 4 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir 3 dalis, siejami su Reglamento Nr. 1107/2009 II priedo 3.6.5 punktu,

turi būti aiškinami taip:

kompetentinga valstybės narės institucija, atsakinga už paraiškos dėl augalų apsaugos produkto pateikimo rinkai autorizacijos vertinimą, nagrinėdama šią paraišką privalo

atsižvelgti į nepageidaujamą poveikį, kurį šio produkto sudėtyje esančios veikliosios medžiagos endokrininės sistemos ardomosios savybės gali turėti žmogui, atkreipdama dėmesį į svarbias ir patikimas mokslo ar technikos žinias, turimas šio vertinimo atlikimo momentu ir įtrauktas, be kita ko, į 3.6.5 punkte nurodytus kriterijus.

Parašai.